

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΓΙΟΡΕΙΤΙΚΩΝ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ

ΜΕΡΟΣ Β'

ΚΩΔΙΚΕΣ ΤΗΣ ΣΚΗΤΗΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΑΝΝΗΣ

*Ἐν τοῖς δόμοις τῆς Λαύρας διακειμένης, μὴ περιεχόμενοι
ἐν τῷ Καταλόγῳ τοῦ Λάμπρου*

I. Κώδικες τοῦ Κυριακοῦ τῆς σκήτης.

Ἐν τῷ τετυπωμένῳ τούτῳ καταλόγῳ περιεγράφησαν μόνον 46 κώδικες τῆς σκήτης ταύτης, ἥδη οὗτοι ἀναβιβάζονται εἰς 103 ἤτοι προστίθενται 57 τέως ἄγνωστοι κώδικες. Προέρχονται δὲ οὗτοι ἐκ τῶν καλυβῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. Τῆς δὲ περισυλλογῆς ἐπεμελήθη ὁ μακ. **Κάλλιστος ὁ Βλαστός**, ὅστις καὶ σύντομον κατάλογον ἐξεπόνησε καὶ ἀριθμοὺς αὐξοντας ἐναπέθετο εἰς τοὺς κώδικας οὓς καὶ διετηρήσαμεν ἐνταῦθα. Παρέχομεν ἐπὶ τοῦ παρόντος σύντομον περιγραφὴν τῶν κωδίκων μετὰ τῶν σημειώσεων χρησίμων τῇ ἱστορίᾳ τῆς σκήτης ἀναβάλλοντες ἐς ἄλλοτε τὸν συστηματικὸν κατάλογον. Τηροῦμεν καὶ ἐνταῦθα τὸν αὐξοντα ἀριθμὸν, ὃν ὁ πατὴρ **Κάλλιστος** ἐπεκόλλησεν εἰς τοὺς κώδικας.

448 47. Χαρτ. Μουσικὸν 16· XVII αἰῶνος.

Προηγείται ἡ Κρητὶς τῆς ἀρχαίας μουσικῆς, μεθ' ἣν Ὁκτώηχος. Δοξολογίαι καὶ Δοξαστικά.

449 48. Χαρτ. 8. XVII αἰ.

Κρητὶς τῆς ἀρχαίας μουσικῆς, Ὁκτώηχος, Χερουβικά καὶ Κοινωνικά.

450 49. Χαρτ. Μουσικὸν 8. XVII αἰ.

Οἴκοι 24 εἰς τὴν Θεοτόκον μελοποιηθέντες παρ' **Ἀναστασίου τοῦ ἐκ Ραψάνης**. Ἐν τέλει; «Ἐπὶ τῷ χιλιοσιῷ ἑπτακοσιοστῷ ὀγδοηκοστῷ καὶ πέμπτῳ ἔτη ἐτελειώθη ἡ βίβλος αὕτη καὶ ἐγράφη παρ' ἐμοῦ τοῦ εὐτελοῦς τῶν ἱερομονάχων **Καλλίστου** ἐκ πόλεως Λαρίσσης καὶ ἐκ μονῆς τῶν μετώρων τῆς μεταμορφώσεως ἐν μηνῇ ἀπριλίῳ θη».

451 50. Χαρτ. 8 XIX αἰ. Μουσικὸν νέας μεθόδου. Χερουβικά **Πέ-**

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου Τόμου σ. 347.

- τρου Λαμπαδαρίου** καὶ ἑτέρων διδασκάλων. *Κεκορηγῶρια Ι. Δαμασκηνοῦ.*
- 452 51. 8 μέγ. Χαρτ. XV αἱ.
Θεοφυλάκτου Βουλγάρεως, Ἐρμηνεῖα εἰς τοὺς 4 Εὐαγγελιστάς. Ἐν τέλει : «Βαρσάμι καὶ βαρσαμή, πάλκο, μαρούδα, γεργάκι. Ἐτούτω το χαρτι αφυἔροσαν οἱ ἀνοθεν γεγραμενοι εἰς τὴν ἀγία ἀνα διὰ μνιμόσινόν τους καὶ μιδὶς ἀποξενόσι αὐτὸ ἀπὸ αὐτὴν».
- 453 52. Χαρτ. 8 μεγ. Ψαλτήριον. XVI αἱ.
Ἐν τέλει : «Τὸ παρὸν Ψαλτήριον ὑπάρχει τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν **Διονυσίου τοῦ ῥήτορος**, τοῦ ἀσκήσαντος ἐν τῷ ὄρει τοῦ Ἀθωνος καὶ ἀφιερῶθη παρὰ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν μονὴν τῆς ἀγίας Ἀννης εἰς ὠφέλειαν τῶν ἀσκουμένων ἀδελφῶν καὶ εἴ τις τὸ ἀποξενώσει ἅς ἔχει τὰς ἀρὰς τῶν τιῆ θεοφόρων πατέρων ἡμῶν καὶ τοῦ ἀγίου πατρὸς ἡμῶν **Ἀθανασίου** τὸ ἐπιτίμιον» (νεωτέρα χειρὶ).
- 454 53. Χαρτ. 8 μεγ. XVII αἱ. Κυριακοδρομίον **Μαξίμου τοῦ Πελοποννησίου.**
Ἐν τέλει : «Θεοῦ τὸ δῶρον καὶ σωφρονίου πόνος, ζρηή».
Περὶ τὸ μέσον : «Τὸ παρὸν κυριακοδρομίον ἀφιερῶθη εἰς τὸ κυριακὸν τῆς ἀγίας Ἀννης ἐν ἔτει, ζρηζ'...» (ἀραί).
- 455 54. Χαρτ. 8 μέγ. XVII αἱ. Πατερικὸν καὶ ἱστορία ἀγίων ἐν τέλει.
- 456 55. Χαρτ. 8 μεγ. XVII αἱ. Βίος τοῦ ἐν ἀγίοις **Ἰωάσαφ βασιλέως** τῶν Ἰνδιῶν. Ἐν τέλει : «Ἐν ἔτει, αψοε' ἐν μηνὶ ἰαννουαρίῳ διὰ χειρὸς ἐλαχίστου ἱερομονάχου διονυσίου Καλλιπολίτου» καὶ ἐν ἀρχῇ ἢ συνήθης ἀφιέρωσις. Καθ' ἧς ἔχω θετικὰς πληροφορίας ἐκ τοῦ κώδικος τούτου ἀντιγράψας ἐξέδωκε τὸν βίον τοῦτον **Σωφρόνιος δ' Ἀγιορείτης** ὑπὸ τὸν τίτλον : «Ἱστορία συγγραφεῖσα παρὰ τοῦ ἐν ἀγίοις **Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ** (!), διαλαμβάνουσα τὸν βίον τῶν ὁσίων πατέρων ἡμῶν **Βαβλαῦ καὶ Ἰωάσαφ**, ἀνέκδοτος οὔσα ἐκδίδεται ἥδη ἑλληνιστὶ ὑπὸ— ἐπὶ τῇ βάσει **μεμβραίνων χειρογράφων (!)** τῆς ἐν τῷ ἀγιωνίμῳ ὄρει ἱερῆς σκήτews τῆς θεοπρομήτορος Ἀννης, Ἐν Ἀθήναις 1884».
- 458 57. Χαρτ. 8. XVII. **Συμεῶν τοῦ νέου θεολόγου**, ἔργα διάφορα. Ἐν τέλει : «Ἐργῶφη τὸ παρὸν διὰ συνδρομῆς **Ἀνδῆ**.

μου Ιερομονάχου, ἐτελειώθη δὲ ἐν ἔτει ἀπὸ Ἀδάμ ἡσνῆ', ἀπὸ δὲ σωτηρίου αψν' ἐν ἰαννουαρίῳ μηνί». Καὶ ἐν ἀρχῇ: «Τὸ παρὸν ὑπύρχεν ἐμοῦ Ἀνθῆμου ἱερομονάχου καὶ τὸ ἀφιέρουσα εἰς τὸ Κυριακὸν τῆς θεοπρομήτορος ἀγίας καὶ δικαίας Ἄννης καὶ μηδεῖς...».

459 58. Χαρτ. 8 ΧVII αἰ. **Πέτρου τοῦ Λαμασκηνοῦ** Λόγοι ἀσκητικοί. Ἐν ἀρχῇ: «Καὶ τόδε σὺν τοῖς ἄλλοις **διονυσίου ταπεινοῦ ἱερομονάχου τοῦ καλλιουπολίτου**, παρ' οὗ καὶ ἀφιερῶθη εἰς τὸ κυριακὸν τῆς ἀγίας Ἄννης...»

460 59. Χαρτ. 8 ΧVIII αἰ. «Βίβλος καλουμένη **Διόπτρα**, πόνος οἱ μὲν **Φιλίππου**, οἱ δὲ **Μιχαὴλ Ψελλοῦ**».

Ἡ Διόπτρα ἦν τέως γνωστὴ ἔκ τῆς Λατινικῆς μεταφράσεως τοῦ J. Pontanus (Ingolstadt 1604), ἦν ἐπανέλαβεν ὁ Migne (Patr. gr. 127, 701-902) ἀπὸ πολλοῦ δὲ ἐξέδωκεν αὐτὴν ὁ κ. Σπυρίδων Καμπανίος ἰατρός· ἐκ τοῦ Λαυρ. κωδ. Ω (παρέλιπε τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν χρονολογίαν), ἐγκαινιάσας δι' αὐτῆς τὸ Περιοδικόν: Ὁ Ἄθως... ἀνατύπωσις τῶν χειρογράφων συγγραμμάτων (sic). Ἔτος Α' Τεῦχ. Α' Ἐν Ἀθήναις 1920 8ον μικρὸν σ. 264. Ἄλλ' ὁ εὐλογημένος δὲν ἔλαβε τὸν κόπον οὔτε τὰς γραφὰς τοῦ κώδικος νὰ ὑποσημάνῃ, οὔτε καὶ νὰ παραβάλλῃ πρὸς ἄλλους κώδικας, οἵτινές εἰσι τοσοῦτον πολυάριθμοι ἐν Ἄθῳ. Πολλαπλοῖ δ' ὑπάρχουσι καὶ ἐν αὐτῇ τῇ τῆς Λαύρας βιβλιοθήκῃ. Ἄλλ' οὐδὲ μίαν λέξιν προσιμιάσατο περὶ τῆς Διόπτρας, ἥτις τοσοῦτον ἀπλήστως ἀνεγινώσκετο παρὰ τῶν Βυζαντινῶν, οὔτε δὲ καὶ περὶ τοῦ συγγραφέως. Ἐν τῇ προτασσομένη ἀλληλογραφίᾳ, ἣν ἔχουσιν ὁμοιομόρφως πολλοί, οἱ πλεῖστοι τῶν κωδίκων, συγγραφεὺς λέγεται ὁ **Φίλιππος**. ἄλλ' ὁ ἡμέτερος κώδιξ ἔχει τὸν **Ψελλόν**, π. χ. ἐν ἀρχῇ: «**Τοῦτο τὸ σύγγραμμα πέφυκε Ψελλοῦ τοῦ Μιχαήλου**, μοναχοῦ χρηματίσαντος ἐπὶ τῆς βασιλείας

Ἀλεξίου Κομνηνοῦ τοῦ ἡρώως ἐκεῖνου.

Ὁ **Ψελλός** δ' οὗτος ἔσχε διδάσκαλόν τε,

Κωνσταντῖνον τοῦ **Μανασσῆ** λεγόμενον τοῖς πᾶσιν.

ἐκεῖνον τὸν σοφώτατον, τὸν ἀριστον τὸν ἄνδρα,

τὸν συγγραψάμενον σοφῶς ἀρίστην ἱστορίαν,

ἀπὸ τοῦ κόσμου κτίσεως ἕως **Βοτανειάτου**,

Νικηφόρου τοῦ γηραιοῦ βασιλέως ματαίου,

διὰ στίχων πολιτικῶν καινῶν ἀπαράμιλλων.»

Καὶ ἐν τῷ προτελευταίῳ φύλλῳ :

«Ὁ σοφὸς οὗτος **Μιχαήλ** ἂν τῇ γλώσσει ψελλίσει,
ἀλλ' ἐκ χειλέων μελιχρὸν νάμα ἠδὺ ἐκβλύζει·
καὶ ποτίζει τὰς τῶν πιστῶν καρδίας καὶ δροοῖζει,
ὁμοῦ καὶ τὰς ψυχὰς αὐτῶν λαμπρύνει καὶ φωτίζει,
μὲ τοὺς παρόντας θαυμαστοὺς καὶ μελιχρῶσους στίχους·
στηρίζει καὶ πληροφορεῖ κ' ἐκείνους τοὺς διψήχους·
εὐγε τῆς ἀγγινοίας του καὶ τῆς συνέσεώς του,
καὶ τῆς ποικίλης καὶ σοφῆς ταύτης συνθέσεώς του.»

Εἶτα μικρὸν νεωτέρῳ χειρὶ :

«Ὅχι ὁ **Ψελλὸς** ἦν, φίλιτατε, ὁ συγγραφεὺς τῆς βίβλου,
ἀλλ' ὁ μελίχρους **Φίλιππος**, ὁ σοφὸς κατὰ πάντα.»

Καὶ αὖθις ἐν ἀρχῇ : «Ἡ πνευματικὴ διόπτρα ἦτοι **Μιχαήλ τοῦ σοφωτάτου Ψελλοῦ** μερικὴ ὑπόμνησις διὰ στίχων πολιτικῶν, πῶς ἡ ψυχὴ ἀπὸ τοῦ σώματος διαζεύγνυται καὶ ποῦ τυγχάνει ἄχρι τῆς κοινῆς ἀναστάσεως, ὅτι οὐ πατήρ, οὐ μήτηρ, οὐ τέκνα, οὐ συγγενεῖς, οὐ φίλοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ δύνανται βοηθῆσαι, ἀλλὰ ταύτης καὶ μόνα τὰ ἔργα, τίνες αὐτὴν περιλαμβάνουσιν, καὶ ποῦ μετὰ τὸν χωρισμὸν καθιστῶσιν αὐτήν. ποία ἢ κρίσις ταύτη καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν γενήσεται, καὶ πῶς. κλαυθμοὶ καὶ θρηνοὶ μοναχοῦ ἁμαρτωλοῦ δειλαίου δι' ὧν καὶ ἀπελέγετο πρὸς ψυχὴν τὴν ἰδίαν.» Ὁ κῶδιξ εἶναι τοῦ ΙΗ' αἰῶνος μεσοῦντος.

✓ 461 60. Χαρτ. 8 ΧVIII αἰ. **Συμεὼν τοῦ νέου θεολόγου** ἔργα εἰς ἀπλὴν φράσιν «Ἐν τοῖς τοῦ **Νεοφύτου Καυσοκαλυβίτου**».

462 61. Χαρτ. 16. Κλίμαξ τοῦ ἁγίου **Ἰωάννου**.
Ἐν τέλει : «Τὸ παρὸν ὑπάρχει **Χριστοφόρου** μοναχοῦ, μετὰ δὲ τὴν τελευταίην μου νὰ εἶναι ἀφιερομένο εἰς τὸ Κυριακόν.»

463 62. Χαρτ. 8 ΧVII αἰ. Βίοι τῶν ὁπίων **Ἀντωνίου**, **Ὀνούφριου καὶ Παφνουτίου** εἰς φράσιν ἀπλῆν.

Ἐν τέλει : «Τὸ παρὸν βιβλίον ἐγράφη διὰ χειρὸς **Ἀντωνίου** εὐτελοῦς ἱερομονάχου ἐν ἔτει 'ζοξά', διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου τοῦ ἐν μοναχοῖς **Μακαρίου**, οὗ καὶ κτῆμα πέλει καὶ οἱ ἀναγιγνώσκοντες εὐχεσθε ὑπὲρ ἀμφοτέρων».

✓ 464 63. Χαρτ. 8 ΧVIII αἰῶν. Βίος **Συμεὼν τοῦ νέου θεολόγου** «νεωστὶ μεταγλωττισθεὶς ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν εἰς τὴν κοινὴν

διάλεκτον παρὰ **Διονυσίου** ἱερομονάχου τοῦ ἐκ Πορταριάς τῆς Ζαγοράς» σ. 653. Πλὴν τοῦ βίου περιέχει ὁ κώδιξ καὶ ἔργα τοῦ Συμεὼν ἐν φράσει ἑλληνικῇ.

465 64. Χαρτ. 8 XVII αἰ. **Ἰσαὰκ τοῦ Σύρου** ἀσκητικὰ καὶ ἄλλων διάφορα.

466 65. Χαρτ. 5 XVIII αἰ. **Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ.**

1. Λόγος εἰς τὸ ἅγιον Πάσχα.

2. » εἰς τὴν καινὴν Κυριακὴν καὶ εἰς τὸν ἅγιον **Μάμαντα**.

3. » εἰς τὰ ἅγια Θεοφάνεια.

4. Ἐπιτάφιος εἰς τὸν μέγαν **Βασίλειον**.

5. Λόγος εἰς τὰ ἅγια Φῶτα.

6. » εἰς τὸ ἅγιον βάπτισμα.

7. » εἰς τὸν μέγαν **Ἀθανάσιον**.

8. Συλλογὴ ἐκ τοῦ Πατρικοῦ.

Τὸν κώδικα ὅπως καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 57 ἀφιέρωσεν ὁ ἱερομ. **Ἀνθιμος**.

✓ 467 66. Χαρτ. 8 **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου** Λόγοι εἰς Σλαβικὴν μετάφρασιν.

468 67. Χαρτ. 8 Βίος τοῦ ἁγίου **Θεοδώρου** ἐπισκόπου **Ἐδέσσης**.

469 68. Χαρτ. 8 Λόγοι πανηγυρικοὶ εἰς διαφόρους ἑορτάς ἐν ὄλῳ 13. ἔτ. 1733· σ. 343 «Λόγος ἐγκωμιαστικὸς εἰς τὴν κοίμησιν τῆς ἁγίας Ἄννης τῆς προμήτορος τοῦ Χριστοῦ κοινῇ φράσει». Ἄρχ. Ἐστάθη κοινὴ καὶ ἀρχαία βουλή.

Ἐν τέλει σ. 371 «Ἐπονήθη παρὰ τοῦ ἱερολογιωτάτου κῦρ **Φιλοθέου τοῦ ἐκ Πάργας** ἐν ἔτει σωτηρίῳ αψκαϞ, παρ' οὗ καὶ ἐδωρήθη τῷ Κυριακῷ τῆς αὐτῆς ἁγίας Ἄννης».

σ. 373 «Λόγος εἰς τὴν κοίμησιν τῆς ἁγίας Ἄννης...»

Ἄρχ. Ὑπόθεσις μεγάλη.

Ἐν τέλει σ. 400 «Πόνος τοῦ σοφωτάτου διδασκάλου κῦρ **Μακαρίου τοῦ Πατμίου** καὶ οὗτος».

σ. 401 «Λόγος ἐγκωμιαστικὸς εἰς τὴν μνήμην τῶν... Ἰωακείμ καὶ Ἄννης».

Ἄρχ. Ἐχεις ἀληθῶς, ὦ μακαρία дуάς.

Ἐν τέλει σ. 430 : «Οὗτοι οἱ λόγοι ἀμφοτέρω ἐπονήθησαν παρὰ τοῦ σοφωτάτου ἐν διδασκάλοις καὶ αἰδεσιμολογιωτάτου ἐν ἱεροδιακόνοις κῦρ **Μακαρίου** τοῦ ἐκ τῆς νήσου Πάτμου,

- παρ' οὗ καὶ ἐδωρήθησαν τῷ Κυριακῷ τῆς ἁγίας Ἄννης ἐν ἔτει σωτηρίῳ αψλγῷ».
- 470 69. Χαρτ. 8 Πανηγυρικὸν περιέχον 34 ἐν ὅλῳ λόγους.
- 471 70. Χαρτ. 8 XIX. Ἐκλογαὶ τῶν δεσποτικῶν καὶ θεομητορικῶν ἑορτῶν τεύχη δύο.
- 472 71. Χαρτ. 8 XVIII. Ἐξοδιακόν, ἦτοι νεκρώσιμος ἀκολουθία.
- 473 72. Χαρτ. 8 XVIII. Φυλλάδα τῶν μνημοσύνων.
- 474 73. Χαρτ. 8 XVIII. Ἀκολουθία τῆς ἁγίας Ἄννης εἰς ὀκτὼ ἤχους καὶ κανῶν παρακλητικός.
- 475 74. Χαρτ. 8 XVIII. Ἀκολουθία τῆς ἁγίας Ἄννης καὶ ὁ εἰς τὴν ὑψωσιν τοῦ Σταυροῦ ἱαμβικός κανών.
- 476 75. Χαρτ. 8, 1732. Ἀκολουθία τῆς ἁγίας Ἄννης.
Ἐν τέλει: «Θεοῦ τὸ δῶρον καὶ ἐν ἱερομονάχοις **Διονυσίου Ζακυνθίου** πόνος, παρ' οὗ τινος καὶ ἀφιερῶθη εἰς τὸ Κυριακὸν τῆς θεοπρομήτορος ἁγίας Ἄννης καὶ μηδεὶς ἀφαιρέση αὐτό... Ἐν ἔτει σωτηρίῳ αψλβῷ κατὰ μῆνα Ἰούλιον».
- 477 76. Χαρτ. μεγ. 8. XIX αἰ. Ἀκολουθία καὶ λόγος ἐγκωμιαστικός τῶν ἐν Ἀθῶν πατέρων ὑπὸ **Νικοδήμου Ἀγιορείτου** (ἔξεδόθη ἐν Ἐρμουπόλει 1847).
- 478 77. Χαρτ. 8 Ἀκολουθία τοῦ ἐπιταφίου θρήνου.
- 479 78. Χαρτ. 8 Τὸ αὐτό. ἀμφότερα τοῦ 1668.
Ἐν τέλει: «Τὸ παρὸν βιβλίον ἀφιερῶθη ἐν τῇ σκήτῃ τῆς ἁγίας Ἄννης ὑπὸ **συμεὸν** ἱερομονάχου, ὅστις γοῦν ἀποξενώσῃ... ἐν ἔτει σωτηρίῳ αχξή' χειρὶ **Παρθενίου** ἱερομονάχου».
- 480 79. Χαρτ. 8 μέγ. Ἀκολουθία τῆς συλλήψεως τῆς ἁγίας Ἄννης.
- 481 80. Χαρτ. 8 XVIII αἰ. Ἀκολουθίαι διάφοροι :
1. Τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς.
 2. Τῆς συλλήψεως τῆς ἁγίας Ἄννης.
 3. **Πέτρου τοῦ Ἀθωνίου**
 4. **Ἀρτεμίου καὶ Ματρώνης.**
 5. **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.**
 6. Κανῶν εἰς τὸν **μέγαν Ἀντώνιον.**
 7. Ἀπόστιχα τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς Τυρινῆς.
 8. Βίος τῶν ἁγίων **Συμεὸν καὶ Σάββα** τῶν Χιλιανδαρηνῶν.
- 482 81. Χαρτ. 8 XIX **Ἰακώβου πρωτοπάλτου** Δοξαστικά δεσποτικῶν καὶ θεομητορικῶν ἑορτῶν καὶ ἁγίων.
Ἐν τέλει : «Ἐγὼ ὁ γράψας ὁ μαθητὴς τοῦ **Δωροθέου** διδασκά-

λου Ἄβρααμ τοῦ Χατζῆ Χερτίμ καταγομένου ἔκ τινος χωρίου τῆς καισαρείας καλουμένου Ταβλουσνῦ.»

483 82. Χαρτ. 8, 1815. Στιχηράριον τοῦ *Νέων Πατρῶν Γερμανοῦ*.

Ἐν τέλει: «Θεοῦ τὸ δόξων, πόνος δὲ *νικηφόρου* ἱερομονάχου. ἔτελώθη τὸ παρὸν στιχηράριον εἰς τοὺς 1815 κατὰ μῆνα σептέμβριον».

Ἐν ἀρχῇ: «αὐκῶ μαρτίου κέ'. Τὸ παρὸν στιχηράριον ἀφιερῶθη εἰς τὸ περικαλλῆς Κυριακὸν τῆς ἁγίας Ἄννης παρὰ τοῦ τιμητάτου κυρίου κῦρ *Δημητρίου Ἀβράαμ Μερτζενές* τοῦπικλην *Μαχλιζιώτου*, μηδεὶς οὖν τολμήσας ἀποξενώσῃ αὐτὸ κτλ.»

484 83. Χαρτ. 8 Ἀκολουθία τῆς ἁγίας Ἄννης εἰς 8 ἡχους καὶ παρακλητικὸς κανῶν.

485 84. Χαρτ. 8 Ἀγιασματάριον τοῦ Κυριακοῦ τῆς ἁγίας Ἄννης.

486 85. Χαρτ. 8 Αἱ περίοδοι *Ἰωάννου τοῦ θεολόγου*.

487 86. Χαρτ. 8. *Τυπικὸν τοῦ Κυριακοῦ*

«Πίναξ ἀκριβῆς κατὰ μῆνα, εἰς τὸ νὰ εὐρίσκη εὐκόλως ὁ βουλόμενος εἰς ποῖα βιβλία τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Κυριακοῦ εἶναι οἱ πανηγυρικοὶ λόγοι τῶν δεσποτικῶν καὶ θεομητορικῶν ἑορτῶν καὶ οἱ βίοι τῶν ἁγίων εἴτε εἰς ἑλληνικὴν φράσιν καὶ ἀπλῆν οἱ τιθέμενοι εἰς ἀνάγνωσιν ἐν ταῖς ἀγρυπνίαις τοῦ χρόνου ὅλου ἀρχόμενοι ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου καὶ τελειούμενοι ἕως τοῦ αὐγούστου μηνός. Καὶ καθεξῆς πάλιν ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου μέχρι τῆς Κυριακῆς τῶν ἁγίων πάντων. Ἰστέον δὲ προσέτι ὅτι ἐν ταῖς Κυριακαῖς τοῦ ὅλου χρόνου ἐπιτελεῖται ἀγρυπνία μετὰ τὴν εὐλόγησιν τῶν ἄρτων πρώτη ἀνάγνωσις τίθεται εἰς τὸν πρᾶξαπόστολον καὶ τελευταία μετὰ τὴν γ' ὠδὴν εἰς τὸ Κυριακοδρομίον (τρεις ἀναγνώσεις τίθενται)¹.

Μέρος Βον. Διατύπωσις περὶ τοῦ ἐν ποίαις ἡμέραις ἑορτασίμοις τῶν δώδεκα μηνῶν ἐπιτελεῖται μόνον θεία ἱερουργία εἰς τὸ Κυριακὸν τῆς θεοπρομήτορος ἁγίας καὶ δικαίας Ἄννης καὶ ἐν ποίαις ἀγρυπνία τε καὶ λειτουργία (σημειοῦνται πᾶσαι αἱ λεπτομέρειαι, πότε τίθενται κόλυβα πότε ἀρτοκλασία, ἁγιασμός, πότε ἔχει ἅγιον λείψανον, πῶς χαιρετῶσι τὸ εἰκονοστάσιον, ἐν ποίᾳ ὥρᾳ σημαίνει ὁ κώδων κττ).

Ἀντίγραφον τοῦ κώδικος τούτου εἶναι ὁ Κausοκαλυβίων 193, τῆς καλύβης τοῦ ἁγίου Εὐσταθίου 6, σ. 59—158 (βλ. Κατάλογον σ. 102),

1. Εὐρετήριον—βίων ἁγίων καὶ ἐγκωμίων σήμερον ἔχομεν τῶν Βολλανδιστῶν (τελευταία ἔκδοσις 1909). Πρῶτος ὁμως διετύπωσε τοιοῦτον ὁ Φαβρίκιος ἐν τῇ Bibliotheca graeca τομ. IX, σ. 48—152.

ὅπερ ἐγένετο τῷ 1728 ὁπότε ἔλαβε σύστασιν ἡ νέα σκήτη τῶν Καυσοκαλυβίων.

Ἄρχή: Δίκαιον καὶ πρόπον καὶ κατὰ πάντα τρόπον εὐλογον εἶναι νὰ διαιωνίζωνται καὶ νὰ διαφυλάττωνται κτλ. Ἦτοι προτάσσεται τὸ ἐπικυρωτικὸν γράμμα τῆς κυριάρχου μονῆς ὡς δηλοῖ καὶ ἡ ὑπογραφή ἡ ἐν τῷ τέλει: «Ἐν ἔτει σωτηρίῳ ἀψλα΄ μηνὶ Μαΐῳ † Προηγούμενος καὶ σκευοφύλαξ τῆς ἡμετέρας μεγίστης Λαύρας Καλλίνικος».

Ἵνα λάβῃ τις ἔννοιάν τινα περὶ τοῦ ἀσκητικῷ τούτου τυπικοῦ ἐκ τοῦ εἰρημένου κώδικος τοῦ ἁγίου Εὐσταθίου (σ. 130—137) παραλαμβάνω περιέληψιν αὐτοῦ ἢ μᾶλλον τοῦ σπουδαιότερου μέρους «διασάφησιν» ὡς λέγει:

«Διασάφησις καὶ ἐρμηνεία σύντομος περὶ Ἁγρυπνίας ἐπιτελουμένης ἐν τῇ σκήτῃ τῆς Ἁγίας Ἀννης.»

Συναθροισθέντων τῶν ἀδελφῶν ἐν τῷ Κυριακῷ, καὶ τοῦ προσήκοντος καιροῦ τῆς ἀγρυπνίας ἐπισιάντος, ἐνδύεται ὁ ἐφημέριος τὸν μανδύαν αὐτοῦ ὁμοίως καὶ ὁ ὑπηρέτης, καὶ εἰσερχόμενος ἐν τῷ βήματι ὁ ἱερεὺς, τίθησιν ἐπιτραχήλιον μόνον, καὶ προευτρεπισθέντος τοῦ θυμιατοῦ, θυμιᾷ ὅλον τὸ ἱερὸν θυσιαστήριον. ὁ δὲ ὑπηρέτης ἄψας τὴν ἐν τῷ μανουλίῳ λαμπάδα τίθησιν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ναοῦ, εἶτα ἐκφωνεῖ, τὸ κελεύσατε. Ὁ δὲ Ἱερεὺς ἐξερχόμενος διὰ τῶν ἁγίων θυρῶν, προπορευομένου, τοῦ ὑπηρετοῦ μετὰ τοῦ μανουαλίου θυμιᾷ τὰς ἁγίας εἰκόνας, καὶ τὸ προσκνητάριον, καὶ τοὺς χοροὺς, καὶ πάντας τοὺς ἀδελφούς. Ἐξελθὼν δὲ καὶ εἰς τὸν νάρθηκα, θυμιᾷ καὶ τοὺς ἐκεῖσε ἀδελφούς κατὰ τάξιν, καὶ ὑποστρέψας εἰσέρχεται διὰ τῆς βασιλικῆς πύλης καὶ φθάσας εἰς τὸ μέσον, χαράττει μετὰ τοῦ θυμιατοῦ σταυρὸν καὶ ἐκφωνεῖ μεγαλοφώνως τό, Κύριε εὐλόγησον καὶ θυμιᾷ πάλιν τὸν προεστῶτα, εἶτα τὸ προσκνητάριον, καὶ τὰς ἁγίας εἰκόνας καὶ εἰσελθὼν διὰ τῶν ὠραίων πυλῶν εἰς τὸ ἅγιον βῆμα, ἴσταται ἔμπροσθεν τῆς ἁγίας τραπέζης, καὶ θυμιῶν σταυροειδῶς, ἐκφωνεῖ οὕτω Δόξα τῇ ἁγίᾳ, καὶ ὁμοουσίῳ, καὶ ἑνωποιῷ, καὶ ἀδιαιρέτῳ τριάδι, πάντοτε νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Καὶ μετὰ τὸ ἀμὴν, ἄρχεται ὁ προεστῶς, ἢ ἕτερος ἱερομόναχος τοῦ Δεῦτε προσκνησόμενος ἐκ γ' καὶ λέγει τὸν προοιμιακὸν ψαλμὸν. Ὁ δὲ ἱερεὺς ἐξερχόμενος διὰ τῶν ἁγίων θυρῶν, ἴσταται ἔμπροσθεν τῆς δεσποτικῆς εἰκόνας, καὶ ἐπιδιδόντος αὐτῷ τοῦ ὑπηρετοῦ κηρίον ἡμμένον, ἀναγινώσκει μυστικῶς τὰς εὐχὰς τοῦ λυχνικοῦ πληρουμένου δὲ τοῦ ψαλμοῦ, γίνεται συναπτὴ με-

γάλη παρὰ τοῦ ἱερέως. Ὁ δὲ κανονάρχος ἀπελθὼν ἵσταται ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ναοῦ, καὶ βλέπων πρὸς δυσμῆς, λέγει τό, μακάριος ἀνήρ, ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ β' χοροῦ. μετὰ δὲ τὴν συμπλήρωσιν τούτου ψάλλεται τὸ Κύριε ἐκέκραξα. Ὁ δὲ κανονάρχος ἱστάμενος ἔμπροσθεν τοῦ ψάλτου, εἰς τὸ Πρόσχεζ τῆ φωνῆ, ποιεῖ γονυκλιτὴν μετάνοιαν καὶ ἀπέροχεται εἰς τὸ αὐτοῦ στασίδιον. Ὁ δὲ ἱερεὺς εἰσερχόμενος εἰς τὸ ἅγιον βῆμα ἐνδύεται ἐπιτραχήλιον καὶ φαιλόνιον, καὶ ἀρχομένου τοῦ κατευθυνθήτω, ἐξερχεται μετὰ τοῦ θυμιατοῦ ἐκ τοῦ βορείου μέρους καὶ θυμιᾷ ὡς ἔθος κατὰ τάξιν τὸν ναὸν ἅπαντα εἰς τὸν νότον ψαλλομένων δὲ τῶν προσομοίων, εἰς τὸν τελευταῖον στίχον τόν, Ὅτι ἐκραταιώθη, ὁ Κανονάρχος ἀπερχόμενος εἰς τὸ μέσον, ποιεῖ μετάνοιαν μία προσκνητήν, καὶ ἐκφωνεῖ τὸν ἦχον τοῦ δοξαστικοῦ, εἶτα κανοναρχᾷ εἰς τὸ ὀλοῦστερον προσόμοιον. μετὰ δὲ τὸ δόξα, καὶ νῦν Θεοτοκίον εἰσοδος, τὸ φῶς ἱλαρόν, καὶ τὸ Προκείμενον τῆς ἡμέρας. ὁ δὲ κανονάρχος ἱστάμενος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ναοῦ, λέγει τοὺς στίχους. Τοῦ δὲ τυπικῆ ἐπιδιδόντος αὐτῷ τὸ βιβλίον, καὶ κηρίον ἡμμένον, λέγει τὰ ἀναγνώσματα μετὰ δὲ τὴν συμπλήρωσιν τούτων ἐκτενῆς παρὰ τοῦ ἱερέως τὸ καταξίωσον τό, Πληρώσωμεν καὶ μετὰ τὴν ἐκφώνησιν, προπορευομένου τοῦ ὑπηρέτου μετὰ μανουαλίου συνεπακολουθοῦντος καὶ τοῦ ἐφημερίου καὶ τοῦ κανονάρχου καὶ τῶν ψαλτῶν, ἐξερχόμεθα εἰς τὸν νότον, καὶ ψάλλομεν τὰ ἰδιόμελα τῆς λιτῆς καὶ μετὰ τὴν τούτων συμπλήρωσιν, λέγει ὁ ἱερεὺς τὰς συνήθεις εὐχὰς τῆς λιτῆς. ὁ δὲ ὑπηρέτης μέινας ἐν τῷ ναῷ, εὐτρεπίζει τοὺς ἄρτους εἰς τὸ μέσον εἶτα ἀνάπτει τὰς λαμπάδας, καὶ ἡμῶν εἰσερχομένων εἰς τὸν ναόν, καὶ ψαλλομένων τῶν ἀποστίχων ὁ ἱερεὺς ἵσταται ἔμπροσθεν τῆς εἰκόνης τῆς Θεοτόκου, βλέπων πρὸς δυσμῆς καὶ ἔχων τὸ φαιλόνιον χαλασμένον (ἦγον κατεβασμένον) καὶ τὰς χεῖρας κάτω εἰς δὲ τὸ δόξα, προσκνεῖ, καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸ βῆμα· εἶτα τὸ νῦν ἀπολύεις. τὸ τρισάγιον. τὸ τροπάριον τοῦ ἁγίου δις καὶ τὸ Θεοτόκε Παρθένε ἀπαξ, ἐν ᾧ ἐξερχόμενος ὁ ἱερεὺς ἐκ τοῦ βήματος, θυμιᾷ γύρωθεν τοὺς ἄρτους, καὶ λέγων τὴν εὐχὴν, εὐλογεῖ αὐτοὺς καὶ οὕτως εἰσέρχεται εἰς τὸ βῆμα. ὁ δὲ ταχθεὶς μοναχὸς λέγει τό, Εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου, γ' τό, Εὐλογήσω τὸν Κύριον, ἕως τοῦ, Ὅτι οὐκ ἔστιν ὑστέρημα τοῖς φοβουμένοις αὐτόν, ὁ δὲ ἐκ τοῦ ἀνατολικοῦ χοροῦ ψάλτης ψάλλει τό, Πλούσιοι ἐπίωχευσαν. εἶτα ὁ ἱερεὺς ἐκφωνεῖ ἔσωθεν τοῦ βήματος, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν Κύριε, μετὰ τὸ Κύριε ἐλέησον, λέγει πάλιν ὁ ἱερεὺς Εὐλογία Κυρίου ἐφ' ἡμᾶς. Εὐτρεπισθέντος δὲ τοῦ δισκελίου ἐν τῷ μέσῳ τοῦ

ναοῦ, τίθεται ἀνάγνωσις, ὑπὸ τοῦ κανονάρχου. καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν ἄρχεται ὁ προκρηθὲς ἀδελφὸς τοῦ ἑξαψάλμου, καὶ εἰς τὴν ἀνατολικὴν στάσιν εἰς τό, δόξα, ἐπιδόντος κηρίον ἡμέμον τοῦ ὑπηρέτου τῷ ἑφημερίῳ, λέγει τὰς εὐχὰς τοῦ ὄρθρου, ἱστάμενος ἔμπροσθεν τῆς δεσποτικῆς εἰκόνας. Εἶτα ποιεῖ συναπτὴν μεγάλην, εἰς ἣν μετὰ τὴν ἐκφώνησιν, ψάλλουσιν οἱ χοροὶ τὸ Θεὸς Κύριος. Ὁ δὲ κανονάρχος ἱστάμενος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ναοῦ, λέγει τοὺς στίχους, εἰς δὲ τὸ Θεοτοκίον προσκυνεῖ, καὶ ἀπέρχεται, καὶ λέγει τὸ ἀΰ κἀθισμα, εἶτα ἀνάγνωσις. εἰδὲ ἐστὶν ἔαο, οὐ τίθεται, ἀλλ' εὐθὺς ὁ Πολυέλεος. ἄρχεται δὲ ἀπὸ ἀΰ χοροῦ, εἶτα ἀνάγνωσις. Οἱ ἀναβαθμοί. Τὸ εὐαγγέλιον. ὁ ν΄ ψαλμὸς καὶ τὸ ἰδιόμελον. τὸ σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου. καὶ ἐκφώνησις. Εἶτα ὁ κανονάρχος ποιεῖ μετάνοιαν ἀνὰ ἕκαστον χορὸν λέγων ἅμα καὶ τὸν εἰρμὸν δις. Ἔπειτα ἀρχόμεθα ψάλλειν τὸν κανόνα. Καταβασίας δὲ λέγομεν τῆς τυχούσης ἑορτῆς καὶ εἰς τὴν γ΄ ᾠδὴν τὸ κἀθισμα, καὶ ἀνάγνωσις. ἀφ' ἑκτῆς ᾠδῆς τὸ Κοντάκιον, καὶ τὸν οἶκον καὶ ὁ συναξαριστὴς εἰς τὴν θ΄ ᾠδὴν στιχολογεῖται ἡ τιμιωτέρα. Ὁ δὲ ἱερεὺς θυμιᾷ μετὰ τοῦ φαιλονίου. Εἰς δὲ τοὺς αἴνους ὁ Κανονάρχος λέγων τὸν τυχόντα ἦχον τοῦ Πᾶσα πνοή, καὶ ἐστάμενος ἔμπροσθεν τοῦ ψάλτου ἕως τοῦ, Σοὶ πρόποι ὕμνος τῷ Θεῷ καὶ βαλὼν μετανοίας ἀπέρχεται. εἰς δὲ τὸ τελευταῖον τρισάγιον τῆς δοξολογίας, βαλὼν μετανοίας εἰς τὴν μέσῃν τοῦ ναοῦ, καὶ εἰς τοὺς δύο χορούς, ἵσταται εἰς τὸ στασίδιον αὐτοῦ. Εἶτα ἐκτενής, καὶ ἀπόλυσις. Εἰς τὴν λειτουργίαν τυπικά, καὶ ἐκ τοῦ κανόνος ᾠδὴ γ΄ εἰς ς΄ ἀποστολοευαγγέλιον, καὶ Κοινωνικὸν τοῦ ἁγίου.

Καὶ ἀπόλυσις.

Ἀντιγραφή διὰ χειρὸς Θεοδούλου Λαυρεάτου τοῦ Κρητὸς 1929

(Συνεχίζεται)

ΕΥΛΟΓΙΟΣ ΚΟΥΡΙΛΑΣ
ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΟΥΡΥΤΣΑΣ